

סיפורו האישי של „העריק“

שחזר החודש מן הכפור

יום אחד בחייו של יהודה כגן

כליכך הרבה? אמרתי: בישראל, אדם שלא עובד לא מקבל לחם, הממונים בי מחנה היו מתלוצצים: אנחנו נשפוט אותך שוב, כי אתה הורס לנו את כל המכונות עם 3 הנורמות שלך, אמרתי להם שגם בישראל הסתדרתי מהעבודה הקשה שלי. העבודה הקשה הזאת, זה מה שהציל אותי שם.

כיכד עלה במחור של יהודה כגן הר רעיון לנסוע לברית-המועצות? יום אחד, בשנת 1960, גילה לו משהו שאחיו חי ברוסיה. ההכנות לנסיעה נמשכו עד שנת 1963. אך ברוסיה הרי המתין לו גורדין של עריק ובוגד. מדוע נסע לשם? „לא פחדתי לנסוע“, מספר כגן, „מפני שהתעמולה של הרוסים הייתה גדולה. הם היו אומרים: אל תפחדו, תבואו לבקר את רוסיה. אני חשבת שאף פעם לא עשיתי רע לרוסים. אז למה לפחד? „בחודש מאי, 1963, יצאתי עם קבוצה של תיירים לקייב. שם עצרו אותי, בי רחוב הראשי. הכניסו אותי למכונית ור הביאו אותי לחקירה. שאלו אותי: מי שלח אותך, האמריקאים? הישראלים? הי ש.ב.? אמרתי: הש.ב. אני בכלל לא יודע מה זה, ענו לי: איך יכול להיות שאתה לא יודע מה זה? אבל אני אף פעם לא התעסקתי בישראל בדברים האלה. עבדתי קשה, זה הכול. אבל הם לא האמינו לי במשך שישה חודשים. היו מראים לי תמונות לזוהת אנשים. אמרתי שאני לא מכיר.

ובוא איתנו, אמרו לי. באתי ליער ואני רואה מתים הרבה. אמרו לי: זה קבוצה של מאה יהודים. הם נכנסו אצל הגויים לבקש אוכל. האשימו אותם שבאו לקחת אוכל בכוח, הוציאו אותם להורג.

עריק מן

הצבא האדום

יציאתי נלחמתי בומן המלחמה בחזית לנינגראד. זה היה תחת פיקודו של המארשאל גוגורוב. נלחמתי בפנינגנד, בי אסטוניה, בריגה, הייתי בפולניה, בווארשה. כשהגעתי לגבול הפולני-גרמני עבדתי בתור מתורגמן במודיעין הצבאי של הי צבא האדום. בשנת '45 הייתי בברלין. ב-'45 ברחתי, עזבתי את הצבא האדום. „עברתי את הגבול והגעתי לברגן-בלזן, במחנה ששם 30,000 יהודים מתו מרעב. המשכתי להתקדם ויחד עם קבוצה שלי סיררנו מחנה והתחילו להעביר יהודים לישראל, אני סידרתי את ה„פח“ (פרטי זאנים חיילים חלוצים). כשברחתי מהצבא האדום, ידעתי שאם יתפסו אותי, אז מחכה לי מוות מייד.

ב-'48 הגעתי לארץ. התגייסתי, נלחמתי, וב-'49 השתחררתי. לא קיבלתי שום עזרה מהמשלה. עבדתי 18 שעות ביום. תמיד אהבתי לעבוד קשה. אפילו כשהייתי ברוסיה, במחנות, בכלא, עשיתי 3 נורי-מות. שאלו אותי: איך זה שאתה עובד

הפעמון בדירתו של יהודה כגן אינו חדל לצלצל עד השעות המאוחרות של הלילה. עשרות מבקרים, קרובי-משפחה וסתם שכנים באים לפגוש שוב את ה„מרגל“ שחזר הביתה מן הכפור, אחרי שבילה עשר שנים בכלא הרוסי. בתמונה: כגן מחבק אחת ממכרותיו, ומנסה להיזכר בשמה.

הביתה!

אני עדיין לא יושן בלילות. מסתור „אבב בחדר, ורוזה אשתי שואלת אותי מה קרה. לא קרה כלום, אני עונה, ור ממשיך להסתובב, ואני לא יכול להינתק מהגיהנום. אני בבית, אבל אני גם שם. כאילו שאני מתעורר בבוקר ואני רואה שאחד מת בלילה משמאל למיטה שלי, אחד מעל המיטה שלי, וגם בצד השני, ימינה, יש מת אחד.“

המראות הנוראים רודפים אותי, את יהודה כגן, בן ה-51, תושב גבעתיים, שתור בימים אלה ארצה לאחר עשר שנות שבי במחנות-הכפייה ברוסיה. בחודש יוני 1963 נסע לקייב, כתייר, לבקר את אחיו, שם עצרה אותו הבולשת הרוסית בטענה שערק מן הצבא האדום ובגד ברוסיה מורדתו. עשר שנים תמימות נמק במחנות, וחצי שנה נוספת חלפה מרגע ששחרר ועד שהותר לו לחזור הביתה, לישראל, אל אשתו רוזה שהמתינה לו באור-רוח ומבלי שחיפול ברוחה אף לרגע.

יהודה כגן הוא אדם חזק, חזק מאוד. סיי פורחתי, הרצוף תלאות ותהפוכות, יש בו כדי למלא דפיו של ספר. החיים במחנות הותירו בו את חותמם. שערו נידלדל והלי בין, הוא לקה בכיביקה, רגליו נחלשו מאוד בשל מורסות חוסר-הוויטמינים שפשוטו בן הדין, אך רווח לא נשברה. דיבורו, בו דבק בינתיים מיבטא רוסי, מאושש מאוד, ועיניו נוצצות. רק הסייטם רודפים אותו. בספר את סיפורו, הרי הוא מגולל פרק של העם היהודי.

„בזמן הפולנים“, פתח, „גמרתי רק שישה כיתות בית-ספר פולני וגמרתי את הלימודים בישיבה בקודנץ. ב-'39 באו הרוסים לפולין והפסקתי ללמוד. היינו שלר שה ילדים. האבא היה נפת. החיים היו קשים מאוד. לא למדתי רוסית ולא שום דבר. עבדתי עם אבא קצת. ב-'22 ביוני 1941 באו הגרמנים. הם לקחו אותי לגיטו, לעבודה. כשפרצה מלחמת-העולם השנייה הייתי בן 16. לקחו אותי לגיטו. היינו

משם הלכנו לפרטיזאנים. שם באו אנשים ושאלו אותי: יהודה, אתה יכול לראות מתים? אמרתי כן, או קח מעדר

האשה - במציאות ובחלום

רוזה כגן, רעייתו של יהודה, בחנות הירקות שלהם, בגבעתיים, כפי שצולמה השבוע. משמאל, כפי שצוירה על גלוויה שנשלחה מהכלא.

